

POZIOM PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Chronologia historyczna. Zdający:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
I. Historia jako nauka. Zdający:	
	analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów ojczystych i powszechnych.
II. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Zdający:	
1) wyjaśnia zagadnienie rewolucji neolitycznej; 2) porównuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim Wschodzie; 3) charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Bliskiego Wschodu;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.

<p>4) rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnych cywilizacji Bliskiego Wschodu;</p> <p>5) charakteryzuje wierzenia ludów tworzących cywilizację starożytnego Bliskiego Wschodu, z uwzględnieniem judaizmu.</p>	
<p>III. Świat starożytnych Greków. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje geograficzne warunki ukształtowania się cywilizacji greckiej;</p> <p>2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis;</p> <p>3) opisuje różne formy ekspansji w świecie greckim (kolonizację grecką i fenicką, wojny grecko-perskie i ekspansję Aleksandra Macedońskiego);</p> <p>4) charakteryzuje religię starożytnych Greków;</p> <p>5) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia funkcjonowanie demokracji w Atenach czasów Peryklesa;</p> <p>2) wyjaśnia specyfikę kultury hellenistycznej.</p>
<p>IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne (w tym problem niewolnictwa) w państwie rzymskim doby republiki oraz cesarstwa, z uwzględnieniem roli Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta;</p> <p>2) omawia charakter ekspansji rzymskiej i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego;</p> <p>3) charakteryzuje wierzenia religijne starożytnych Rzymian;</p> <p>4) wyjaśnia genezę chrześcijaństwa i zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim;</p> <p>5) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku państwa rzymskiego;</p> <p>6) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje organizację armii oraz etapy ekspansji rzymskiej;</p> <p>2) rozpoznaje dziedzictwo antyku grecko-rzymskiego we współczesnym świecie.</p>

V. Bizancjum i świat islamu. Zdający:	
<p>1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i charakteryzuje jego osiągnięcia w zakresie kultury;</p> <p>2) wyjaśnia genezę islamu i charakteryzuje główne zasady tej religii;</p> <p>3) przedstawia główne kierunki ekspansji arabskiej;</p> <p>4) opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej i rozpoznaje jej najważniejsze osiągnięcia.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto charakteryzuje etapy ekspansji Arabów i ocenia ich politykę wobec ludności podbitej.</p>
VI. Europa wczesnego średniowiecza. Zdający:	
<p>1) opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków, ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego;</p> <p>2) charakteryzuje ideę cesarstwa karolińskiego i porównuje ją z ideą cesarstwa Ottonów;</p> <p>3) opisuje proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje wierzenia i organizację społeczną Słowian;</p> <p>2) opisuje proces powstawania pierwszych państw w Europie Środkowo-Wschodniej z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej;</p> <p>3) charakteryzuje kierunki ekspansji Normanów.</p>
VII. Europa w okresie krucjat. Zdający:	
<p>1) wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;</p> <p>2) charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty oraz przedstawia ich skutki.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje i ocenia rolę zakonów w średniowiecznej Europie;</p> <p>2) opisuje kierunki, charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy.</p>
VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Zdający:	
<p>1) charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

2) opisuje charakterystyczne przejawy żywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w.	1) opisuje formy produkcji i handlu w średniowieczu; 2) charakteryzuje genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast, z uwzględnieniem miejskich republik kupieckich.
IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający:	
1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji, z uwzględnieniem roli Mieszka I i Bolesława Chrobrego; 2) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII w.; 3) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 2) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.).
X. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego. Zdający:	
1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbitcia dzielnicowego; 2) przedstawia nowe zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, Zakon Krzyżacki, Mongołowie); 3) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim; 4) charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbitcia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje przebieg walk o tron senioralny w kontekście postanowień tzw. testamentu Bolesława Krzywoustego; 2) charakteryzuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce.
XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający:	
1) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu; 2) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne, społeczne i religijne późnego średniowiecza;

	2) opisuje i wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Europie.
XII. Polska w XIV–XV w. Zdający:	
<p>1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;</p> <p>2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;</p> <p>3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.;</p> <p>4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej z perspektywy obu narodów;</p> <p>2) rozpoznaje przejawy wielokulturowości na ziemiach polskich w XIV–XV w., z uwzględnieniem stosunku Kazimierza Wielkiego do diaspory żydowskiej;</p> <p>3) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w.;</p> <p>4) ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV w.</p>
XIII. Kultura średniowiecza. Zdający:	
<p>1) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa;</p> <p>2) rozpoznaje dokonania okresu średniowiecza w dziedzinie kultury, z uwzględnieniem dorobku polskiego średniowiecza;</p> <p>3) określa znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej;</p> <p>4) charakteryzuje sztukę romańską i gotycką.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rolę uniwersytetów i ich organizację oraz wyjaśnia przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej;</p> <p>2) charakteryzuje przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza.</p>
XIV. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Zdający:	
<p>1) charakteryzuje przyczyny i przebieg wypraw odkrywczych;</p> <p>2) wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo, gospodarkę i kulturę Europy oraz obszarów pozaeuropejskich.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto przedstawia proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI–XVIII w.</p>
XV. Czasy renesansu. Zdający:	

<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia główne prądy ideowe epoki; 2) rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury; 3) charakteryzuje sztukę renesansową. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>
<p>XVI. Reformacja i jej skutki. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci; 2) wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 3) opisuje mapę wyznaniową Europy w XVI w. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) porównuje najważniejsze wyznania protestanckie; 2) przedstawia i ocenia kontrreformacyjne działania Kościoła katolickiego; 3) wyjaśnia wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę.
<p>XVII. Europa w XVI–XVII w. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia drogę do nowego modelu monarchii europejskich w epoce nowożytnej; 2) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem ekspansji tureckiej i charakteru wojny trzydziestoletniej; 3) wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego w XVI–XVII w.; 2) charakteryzuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w.; 3) charakteryzuje sztukę barokową.
<p>XVIII. Państwo polsko-litewskie w czasach ostatnich Jagiellonów. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego stosunki z sąsiadami w XVI w.; 2) wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej; 3) omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim; 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocenia rozwiązanie problemu państw zakonnych w Prusach i Inflantach; 2) charakteryzuje ruch egzekucyjny szlachty (wskazując przedstawicieli) i ocenia jego znaczenie dla rozwoju parlamentaryzmu w państwie polsko-litewskim.

4) przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w.	
XIX. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdający:	
1) wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej pomiędzy Koroną a Litwą; 2) charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej; 3) opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów; 4) wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie.
XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Zdający:	
1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji; 2) charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy.
XXI. Renesans w Polsce. Zdający:	
1) ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu; 2) rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto ocenia wpływ reformacji i kontrreformacji na rozwój kultury w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:	
1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2) opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania XVII-wiecznych konfliktów Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

<p>3) ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy;</p> <p>4) charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>	
<p>XXIII. Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:</p>	
<p>1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, <i>liberum veto</i> i rokosze;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.;</p> <p>3) rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje i ocenia projekty wzmocnienia władzy królewskiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, w tym: Piotra Skargi, Jana Kazimierza;</p> <p>2) opisuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia szlachty w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>
<p>XXIV. Europa w dobie oświecenia. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej;</p> <p>2) wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w dziedzinie kultury;</p> <p>3) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczapospolita Obojga Narodów;</p> <p>4) charakteryzuje proces modernizacji Rosji w XVIII w. i rosyjską ideę imperium.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rozwój parlamentaryzmu i rewolucję przemysłową w Anglii;</p> <p>2) charakteryzuje sztukę klasycystyczną.</p>
<p>XXV. Rewolucje XVIII w. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;</p> <p>2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto wyjaśnia specyfikę okresu jakobińskiego.</p>

<p>4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej;</p> <p>5) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.</p>	
<p>XXVI. Rzeczpospolita w XVIII w. (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Zdający:</p>	
<p>1) opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich;</p> <p>2) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;</p> <p>3) przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta;</p> <p>4) wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej;</p> <p>5) wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje i ocenia projekty naprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w., w tym: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego;</p> <p>2) wyjaśnia znaczenie konfederacji barskiej;</p> <p>3) charakteryzuje położenie międzynarodowe i sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej po pierwszym rozbiore.</p>
<p>XXVII. Upadek Rzeczypospolitej (wojna z Rosją i powstanie kościuszkowskie). Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją;</p> <p>2) charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców;</p> <p>3) opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej;</p> <p>4) przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja;</p> <p>2) ocenia postać Tadeusza Kościuszki jako pierwszego polskiego nowożytnego bohatera narodowego;</p> <p>3) charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>
<p>XXVIII. Kultura doby oświecenia w Rzeczypospolitej. Zdający:</p>	
<p>1) rozpoznaje dokonania przedstawicieli polskiego oświecenia w dziedzinie kultury;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto omawia rolę Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki.</p>

<p>2) rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze zabytki architektury i sztuki doby oświecenia w Polsce;</p> <p>3) omawia rolę instytucji oświeceniowych (Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Załuskich, teatr, czasopiśmiennictwo).</p>	
<p>XXIX. Epoka napoleońska. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie;</p> <p>2) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech;</p> <p>3) charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego;</p> <p>4) ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej.</p>
<p>XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Zdający:</p>	
<p>1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich;</p> <p>2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia;</p> <p>3) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze;</p> <p>4) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe I poł. XIX wieku, uwzględniając ich przedstawicieli;</p> <p>5) wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów;</p> <p>6) charakteryzuje wojnę krymską i jej następstwa.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia rolę Świętego Przymierza;</p> <p>2) charakteryzuje ruchy społeczne i niepodległościowe w I poł. XIX w.;</p> <p>3) wyjaśnia założenia doktryny Monroe;</p> <p>4) charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie.</p>
<p>XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

<p>Królestwa Polskiego, ziem zabranych, zaboru pruskiego i austriackiego;</p> <p>2) wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa;</p> <p>3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie;</p> <p>4) wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania krakowskiego i opisuje jego skutki, z uwzględnieniem tzw. rabacji galicyjskiej;</p> <p>5) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiośnie Ludów w Europie;</p> <p>6) rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I poł. XIX w.</p>	<p>1) charakteryzuje ruch spiskowy na ziemiach polskich;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i charakter przemian społecznych i gospodarczych na ziemiach polskich w I poł. XIX w.;</p> <p>3) porównuje programy głównych obozów Wielkiej Emigracji, rozpoznając ich przedstawicieli;</p> <p>4) charakteryzuje różnice między klasycyzmem i romantyzmem.</p>
<p>XXXII. Powstanie styczniowe i jego następstwa. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę powstania styczniowego i opisuje jego następstwa;</p> <p>2) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie;</p> <p>3) charakteryzuje organizację polskiego państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego, z uwzględnieniem roli jego przywódców, w tym Romualda Traugutta;</p> <p>4) przedstawia problem uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z procesem uwłaszczeniowym w pozostałych zaborach.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia znaczenie powstania styczniowego dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego;</p> <p>2) opisuje przykłady działalności Polaków w czasie zesłania na Syberii.</p>
<p>XXXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:</p>	
<p>1) porównuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec w XIX w.;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;</p> <p>3) omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto przedstawia reformy wewnętrzne w państwach zaborczych w II połowie XIX i na początku XX wieku.</p>

XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia przemiany gospodarcze w Europie i świecie, wymienia najważniejsze odkrycia naukowe i dokonania techniczne; charakteryzuje procesy migracyjne; 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe i kulturowe, ruch emancypacyjny kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej; 3) wyjaśnia procesy demokratyzacji ustrojów państw Europy Zachodniej; 4) charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto wyjaśnia związki ideologii z ruchami narodowowyzwoleńczymi i zjednoczeniowymi, z działalnością partii politycznych oraz związków zawodowych.</p>
XXXV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska; 2) porównuje zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej w trzech zaborach; 3) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców; 4) charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej; dostrzega znaczenie języka, wiary, edukacji dla podtrzymania świadomości narodowej; 5) rozpoznaje przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach; 6) przedstawia genezę nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy), z uwzględnieniem ich przedstawicieli, w tym: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich, z uwzględnieniem urbanizacji; 2) charakteryzuje nowe klasy i warstwy społeczne.

<p>Józefa Piłsudskiego i Wojciecha Korfańtego;</p> <p>7) wyjaśnia genezę, charakter i skutki rewolucji w latach 1905–1907 w Królestwie Polskim.</p>	
<p>XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia specyfikę polskiego pozytywizmu oraz twórczości młodopolskiej;</p> <p>2) rozpoznaje dorobek kultury polskiej doby pozytywizmu i Młodej Polski;</p> <p>3) wskazuje przykłady najwybitniejszych dzieł tworzonych „ku pokrzepieniu serc”;</p> <p>4) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje podstawy ideowe i program polskiego pozytywizmu;</p> <p>2) charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w.;</p> <p>3) ocenia rolę kultury polskiej w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji.</p>
<p>XXXVII. I wojna światowa. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny, z uwzględnieniem procesu powstawania dwóch przeciwstawnych systemów sojuszy;</p> <p>2) opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;</p> <p>3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie;</p> <p>4) przedstawia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej w Rosji;</p> <p>5) wyjaśnia przyczyny klęski państw centralnych i Rosji.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia przebieg działań wojennych na najważniejszych frontach, dostrzegając zależności między nimi;</p> <p>2) charakteryzuje sytuację ludności cywilnej, z uwzględnieniem przykładów eksterminacji.</p>
<p>XXXVIII. Sprawa polska w przededniu i podczas I wojny światowej. Zdający:</p>	
<p>1) omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;</p> <p>2) przedstawia koncepcje polskich ugrupowań politycznych wobec nadciągającego konfliktu światowego;</p> <p>3) analizuje umiędzynarodowienie sprawy polskiej (m.in. akt 5 listopada, rola USA</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje polskie przedsięwzięcia polityczne po stronie państw centralnych i Ententy;</p> <p>2) ocenia skalę zniszczeń wojennych na ziemiach polskich;</p> <p>3) opisuje tragizm losów Polaków wcielonych do armii zaborczych.</p>

POZIOM PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Chronologia historyczna. Zdający:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
I. Historia jako nauka. Zdający:	
	analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów ojczystych i powszechnych.
II. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Zdający:	
1) wyjaśnia zagadnienie rewolucji neolitycznej; 2) porównuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim Wschodzie; 3) charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Bliskiego Wschodu;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.

<p>4) rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnych cywilizacji Bliskiego Wschodu;</p> <p>5) charakteryzuje wierzenia ludów tworzących cywilizację starożytnego Bliskiego Wschodu, z uwzględnieniem judaizmu.</p>	
<p>III. Świat starożytnych Greków. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje geograficzne warunki ukształtowania się cywilizacji greckiej;</p> <p>2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis;</p> <p>3) opisuje różne formy ekspansji w świecie greckim (kolonizację grecką i fenicką, wojny grecko-perskie i ekspansję Aleksandra Macedońskiego);</p> <p>4) charakteryzuje religię starożytnych Greków;</p> <p>5) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia funkcjonowanie demokracji w Atenach czasów Peryklesa;</p> <p>2) wyjaśnia specyfikę kultury hellenistycznej.</p>
<p>IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne (w tym problem niewolnictwa) w państwie rzymskim doby republiki oraz cesarstwa, z uwzględnieniem roli Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta;</p> <p>2) omawia charakter ekspansji rzymskiej i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego;</p> <p>3) charakteryzuje wierzenia religijne starożytnych Rzymian;</p> <p>4) wyjaśnia genezę chrześcijaństwa i zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim;</p> <p>5) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku państwa rzymskiego;</p> <p>6) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje organizację armii oraz etapy ekspansji rzymskiej;</p> <p>2) rozpoznaje dziedzictwo antyku grecko-rzymskiego we współczesnym świecie.</p>

V. Bizancjum i świat islamu. Zdający:	
<p>1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i charakteryzuje jego osiągnięcia w zakresie kultury;</p> <p>2) wyjaśnia genezę islamu i charakteryzuje główne zasady tej religii;</p> <p>3) przedstawia główne kierunki ekspansji arabskiej;</p> <p>4) opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej i rozpoznaje jej najważniejsze osiągnięcia.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto charakteryzuje etapy ekspansji Arabów i ocenia ich politykę wobec ludności podbitej.</p>
VI. Europa wczesnego średniowiecza. Zdający:	
<p>1) opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków, ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego;</p> <p>2) charakteryzuje ideę cesarstwa karolińskiego i porównuje ją z ideą cesarstwa Ottonów;</p> <p>3) opisuje proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje wierzenia i organizację społeczną Słowian;</p> <p>2) opisuje proces powstawania pierwszych państw w Europie Środkowo-Wschodniej z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej;</p> <p>3) charakteryzuje kierunki ekspansji Normanów.</p>
VII. Europa w okresie krucjat. Zdający:	
<p>1) wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;</p> <p>2) charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty oraz przedstawia ich skutki.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje i ocenia rolę zakonów w średniowiecznej Europie;</p> <p>2) opisuje kierunki, charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy.</p>
VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Zdający:	
<p>1) charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

2) opisuje charakterystyczne przejawy żywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w.	1) opisuje formy produkcji i handlu w średniowieczu; 2) charakteryzuje genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast, z uwzględnieniem miejskich republik kupieckich.
IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający:	
1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji, z uwzględnieniem roli Mieszka I i Bolesława Chrobrego; 2) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII w.; 3) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 2) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.).
X. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego. Zdający:	
1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbitcia dzielnicowego; 2) przedstawia nowe zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, Zakon Krzyżacki, Mongołowie); 3) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim; 4) charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbitcia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje przebieg walk o tron senioralny w kontekście postanowień tzw. testamentu Bolesława Krzywoustego; 2) charakteryzuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce.
XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający:	
1) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu; 2) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne, społeczne i religijne późnego średniowiecza;

	2) opisuje i wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Europie.
XII. Polska w XIV–XV w. Zdający:	
<p>1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;</p> <p>2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;</p> <p>3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.;</p> <p>4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej z perspektywy obu narodów;</p> <p>2) rozpoznaje przejawy wielokulturowości na ziemiach polskich w XIV–XV w., z uwzględnieniem stosunku Kazimierza Wielkiego do diaspory żydowskiej;</p> <p>3) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w.;</p> <p>4) ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV w.</p>
XIII. Kultura średniowiecza. Zdający:	
<p>1) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa;</p> <p>2) rozpoznaje dokonania okresu średniowiecza w dziedzinie kultury, z uwzględnieniem dorobku polskiego średniowiecza;</p> <p>3) określa znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej;</p> <p>4) charakteryzuje sztukę romańską i gotycką.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rolę uniwersytetów i ich organizację oraz wyjaśnia przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej;</p> <p>2) charakteryzuje przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza.</p>
XIV. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Zdający:	
<p>1) charakteryzuje przyczyny i przebieg wypraw odkrywczych;</p> <p>2) wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo, gospodarkę i kulturę Europy oraz obszarów pozaeuropejskich.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto przedstawia proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI–XVIII w.</p>
XV. Czasy renesansu. Zdający:	

<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia główne prądy ideowe epoki; 2) rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury; 3) charakteryzuje sztukę renesansową. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>
<p>XVI. Reformacja i jej skutki. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci; 2) wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 3) opisuje mapę wyznaniową Europy w XVI w. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) porównuje najważniejsze wyznania protestanckie; 2) przedstawia i ocenia kontrreformacyjne działania Kościoła katolickiego; 3) wyjaśnia wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę.
<p>XVII. Europa w XVI–XVII w. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia drogę do nowego modelu monarchii europejskich w epoce nowożytnej; 2) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem ekspansji tureckiej i charakteru wojny trzydziestoletniej; 3) wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego w XVI–XVII w.; 2) charakteryzuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w.; 3) charakteryzuje sztukę barokową.
<p>XVIII. Państwo polsko-litewskie w czasach ostatnich Jagiellonów. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego stosunki z sąsiadami w XVI w.; 2) wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej; 3) omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim; 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocenia rozwiązanie problemu państw zakonnych w Prusach i Inflantach; 2) charakteryzuje ruch egzekucyjny szlachty (wskazując przedstawicieli) i ocenia jego znaczenie dla rozwoju parlamentaryzmu w państwie polsko-litewskim.

4) przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w.	
XIX. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdający:	
1) wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej pomiędzy Koroną a Litwą; 2) charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej; 3) opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów; 4) wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie.
XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Zdający:	
1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji; 2) charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy.
XXI. Renesans w Polsce. Zdający:	
1) ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu; 2) rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury.	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto ocenia wpływ reformacji i kontrreformacji na rozwój kultury w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:	
1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2) opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania XVII-wiecznych konfliktów Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

<p>3) ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy;</p> <p>4) charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>	
<p>XXIII. Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:</p>	
<p>1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, <i>liberum veto</i> i rokosze;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.;</p> <p>3) rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje i ocenia projekty wzmocnienia władzy królewskiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, w tym: Piotra Skargi, Jana Kazimierza;</p> <p>2) opisuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia szlachty w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>
<p>XXIV. Europa w dobie oświecenia. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej;</p> <p>2) wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w dziedzinie kultury;</p> <p>3) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczapospolita Obojga Narodów;</p> <p>4) charakteryzuje proces modernizacji Rosji w XVIII w. i rosyjską ideę imperium.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rozwój parlamentaryzmu i rewolucję przemysłową w Anglii;</p> <p>2) charakteryzuje sztukę klasycystyczną.</p>
<p>XXV. Rewolucje XVIII w. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;</p> <p>2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto wyjaśnia specyfikę okresu jakobińskiego.</p>

<p>4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej;</p> <p>5) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.</p>	
<p>XXVI. Rzeczpospolita w XVIII w. (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Zdający:</p>	
<p>1) opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich;</p> <p>2) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;</p> <p>3) przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta;</p> <p>4) wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej;</p> <p>5) wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje i ocenia projekty naprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w., w tym: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego;</p> <p>2) wyjaśnia znaczenie konfederacji barskiej;</p> <p>3) charakteryzuje położenie międzynarodowe i sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej po pierwszym rozbiore.</p>
<p>XXVII. Upadek Rzeczypospolitej (wojna z Rosją i powstanie kościuszkowskie). Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją;</p> <p>2) charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców;</p> <p>3) opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej;</p> <p>4) przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja;</p> <p>2) ocenia postać Tadeusza Kościuszki jako pierwszego polskiego nowożytnego bohatera narodowego;</p> <p>3) charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>
<p>XXVIII. Kultura doby oświecenia w Rzeczypospolitej. Zdający:</p>	
<p>1) rozpoznaje dokonania przedstawicieli polskiego oświecenia w dziedzinie kultury;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto omawia rolę Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki.</p>

<p>2) rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze zabytki architektury i sztuki doby oświecenia w Polsce;</p> <p>3) omawia rolę instytucji oświeceniowych (Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Załuskich, teatr, czasopiśmiennictwo).</p>	
<p>XXIX. Epoka napoleońska. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie;</p> <p>2) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech;</p> <p>3) charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego;</p> <p>4) ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej.</p>
<p>XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Zdający:</p>	
<p>1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich;</p> <p>2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia;</p> <p>3) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze;</p> <p>4) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe I poł. XIX wieku, uwzględniając ich przedstawicieli;</p> <p>5) wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów;</p> <p>6) charakteryzuje wojnę krymską i jej następstwa.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia rolę Świętego Przymierza;</p> <p>2) charakteryzuje ruchy społeczne i niepodległościowe w I poł. XIX w.;</p> <p>3) wyjaśnia założenia doktryny Monroe;</p> <p>4) charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie.</p>
<p>XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

<p>Królestwa Polskiego, ziem zabranych, zaboru pruskiego i austriackiego;</p> <p>2) wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa;</p> <p>3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie;</p> <p>4) wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania krakowskiego i opisuje jego skutki, z uwzględnieniem tzw. rabacji galicyjskiej;</p> <p>5) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiośnie Ludów w Europie;</p> <p>6) rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I poł. XIX w.</p>	<p>1) charakteryzuje ruch spiskowy na ziemiach polskich;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i charakter przemian społecznych i gospodarczych na ziemiach polskich w I poł. XIX w.;</p> <p>3) porównuje programy głównych obozów Wielkiej Emigracji, rozpoznając ich przedstawicieli;</p> <p>4) charakteryzuje różnice między klasycyzmem i romantyzmem.</p>
<p>XXXII. Powstanie styczniowe i jego następstwa. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę powstania styczniowego i opisuje jego następstwa;</p> <p>2) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie;</p> <p>3) charakteryzuje organizację polskiego państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego, z uwzględnieniem roli jego przywódców, w tym Romualda Traugutta;</p> <p>4) przedstawia problem uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z procesem uwłaszczeniowym w pozostałych zaborach.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia znaczenie powstania styczniowego dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego;</p> <p>2) opisuje przykłady działalności Polaków w czasie zesłania na Syberii.</p>
<p>XXXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:</p>	
<p>1) porównuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec w XIX w.;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;</p> <p>3) omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto przedstawia reformy wewnętrzne w państwach zaborczych w II połowie XIX i na początku XX wieku.</p>

XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia przemiany gospodarcze w Europie i świecie, wymienia najważniejsze odkrycia naukowe i dokonania techniczne; charakteryzuje procesy migracyjne; 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe i kulturowe, ruch emancypacyjny kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej; 3) wyjaśnia procesy demokratyzacji ustrojów państw Europy Zachodniej; 4) charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto wyjaśnia związki ideologii z ruchami narodowowyzwoleńczymi i zjednoczeniowymi, z działalnością partii politycznych oraz związków zawodowych.</p>
XXXV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska; 2) porównuje zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej w trzech zaborach; 3) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców; 4) charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej; dostrzega znaczenie języka, wiary, edukacji dla podtrzymania świadomości narodowej; 5) rozpoznaje przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach; 6) przedstawia genezę nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy), z uwzględnieniem ich przedstawicieli, w tym: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich, z uwzględnieniem urbanizacji; 2) charakteryzuje nowe klasy i warstwy społeczne.

<p>Józefa Piłsudskiego i Wojciecha Korfańtego;</p> <p>7) wyjaśnia genezę, charakter i skutki rewolucji w latach 1905–1907 w Królestwie Polskim.</p>	
<p>XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia specyfikę polskiego pozytywizmu oraz twórczości młodopolskiej;</p> <p>2) rozpoznaje dorobek kultury polskiej doby pozytywizmu i Młodej Polski;</p> <p>3) wskazuje przykłady najwybitniejszych dzieł tworzonych „ku pokrzepieniu serc”;</p> <p>4) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje podstawy ideowe i program polskiego pozytywizmu;</p> <p>2) charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w.;</p> <p>3) ocenia rolę kultury polskiej w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji.</p>
<p>XXXVII. I wojna światowa. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny, z uwzględnieniem procesu powstawania dwóch przeciwstawnych systemów sojuszy;</p> <p>2) opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;</p> <p>3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie;</p> <p>4) przedstawia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej w Rosji;</p> <p>5) wyjaśnia przyczyny klęski państw centralnych i Rosji.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia przebieg działań wojennych na najważniejszych frontach, dostrzegając zależności między nimi;</p> <p>2) charakteryzuje sytuację ludności cywilnej, z uwzględnieniem przykładów eksterminacji.</p>
<p>XXXVIII. Sprawa polska w przededniu i podczas I wojny światowej. Zdający:</p>	
<p>1) omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;</p> <p>2) przedstawia koncepcje polskich ugrupowań politycznych wobec nadciągającego konfliktu światowego;</p> <p>3) analizuje umiędzynarodowienie sprawy polskiej (m.in. akt 5 listopada, rola USA</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje polskie przedsięwzięcia polityczne po stronie państw centralnych i Ententy;</p> <p>2) ocenia skalę zniszczeń wojennych na ziemiach polskich;</p> <p>3) opisuje tragizm losów Polaków wcielonych do armii zaborczych.</p>

<p>i rewolucji rosyjskich, deklaracja z 3 czerwca 1918 r.);</p> <p>4) charakteryzuje przykłady zaangażowania militarne Polaków podczas wojny, ze szczególnym uwzględnieniem losów Legionów.</p>	
<p>XXXIX. Europa i świat po I wojnie światowej. Zdający:</p>	
<p>1) analizuje cywilizacyjne i kulturowe następstwa wojny; ocenia straty wojenne, wylicza społeczne i gospodarcze następstwa wojny;</p> <p>2) przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego; charakteryzuje słabe strony ładu wersalskiego;</p> <p>3) charakteryzuje cele Ligi Narodów;</p> <p>4) wyjaśnia znaczenie układów z Rapallo i Locarno dla ładu międzynarodowego;</p> <p>5) charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy;</p> <p>6) rozpoznaje dorobek okresu międzywojennego w dziedzinie kultury i nauki.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) przedstawia postanowienia traktatów pokojowych podpisanych z sojusznikami Niemiec;</p> <p>2) ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i skutki amerykańskiego izolacjonizmu;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego i ocenia skuteczność metod jego zwalczania na świecie;</p> <p>4) charakteryzuje przemiany cywilizacyjne na świecie w okresie międzywojennym.</p>
<p>XL. Narodziny i rozwój totalitaryzmów w okresie międzywojennym. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę powstania państwa sowieckiego i charakteryzuje jego politykę wewnętrzną i zagraniczną w okresie międzywojennym;</p> <p>2) wyjaśnia genezę faszyzmu i charakteryzuje faszystowskie Włochy;</p> <p>3) charakteryzuje drogę Hitlera do władzy w Niemczech;</p> <p>4) charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną III Rzeszy w latach trzydziestych;</p> <p>5) porównuje funkcjonowanie aparatu terroru w ZSRS i III Rzeszy.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) porównuje systemy totalitarne charakteryzując ich imperialne cele;</p> <p>2) wyjaśnia rolę ideologii w systemach totalitarnych i zjawisko kultu jednostki;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i opisuje przejawy kryzysu demokracji w okresie międzywojennym;</p> <p>4) ukazuje skalę wewnętrznych represji w ZSRS w latach 30. (w tym tzw. operację polską NKWD 1937–1938).</p>
<p>XLI. Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Zdający:</p>	
<p>1) analizuje proces formowania się centralnego ośrodka władzy</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p>

<p>państwowej (od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do małej konstytucji z 1919 r.);</p> <p>2) przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski;</p> <p>3) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich i plebiscytów;</p> <p>4) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem wojny polsko-bolszewickiej;</p> <p>5) porównuje kształt terytorialny I i II Rzeczypospolitej.</p>	<p>1) wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania odzyskania niepodległości przez Polskę;</p> <p>2) opisuje genezę i przebieg wojny polsko-bolszewickiej oraz jej powiązanie z kwestią ukraińską i litewską;</p> <p>3) ocenia z perspektywy polskiej i europejskiej polityczne i cywilizacyjne znaczenie bitwy warszawskiej;</p> <p>4) charakteryzuje proces formowania się granic z Czechosłowacją i Litwą.</p>
<p>XLII. Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.,</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny przewrotu majowego, charakteryzuje jego przebieg oraz ocenia skutki ustrojowe (nowela sierpniowa, konstytucja kwietniowa z 1935 r.);</p> <p>3) ocenia wpływ Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego oraz innych polityków na kształt II Rzeczypospolitej; porównuje ich wizje Polski;</p> <p>4) charakteryzuje życie polityczne w Polsce w czasie rządów sanacyjnych.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) porównuje ustrój i rzeczywistość polityczną w II Rzeczypospolitej przed i po przewrocie majowym;</p> <p>2) charakteryzuje dynamikę zmian na polskiej scenie politycznej w okresie międzywojennym;</p> <p>3) ocenia skuteczność polskiej polityki zagranicznej w okresie międzywojennym;</p> <p>4) analizuje politykę wewnętrzną władz i postawy społeczeństwa II Rzeczypospolitej wobec zagrożenia wojennego.</p>
<p>XLIII. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń, uwzględniając zaborowe „dziedzictwo”;</p> <p>2) charakteryzuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej,</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) analizuje stosunki narodowościowe i religijne na obszarze II Rzeczypospolitej;</p>

uwzględniając jego wielonarodowy, wielokulturowy i wieloreligijny charakter;	2) ocenia politykę gospodarczą i społeczną władz II Rzeczypospolitej;
3) przedstawia i ocenia dokonania pierwszych lat odbudowy (m.in. reformy Władysława Grabskiego i unifikacja państwa);	3) dostrzega obecność Polonii poza granicami kraju, z uwzględnieniem roli Związku Polaków w Niemczech.
4) omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich;	
5) charakteryzuje i ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej z lat 30. (m.in. reformy Eugeniusza Kwiatkowskiego).	
XLIV. Kultura i nauka w okresie II Rzeczypospolitej. Zdający:	
1) rozpoznaje osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki z okresu II Rzeczypospolitej oraz ich twórców;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:
2) charakteryzuje zróżnicowanie kulturowe II Rzeczypospolitej.	1) opisuje proces upowszechniania oświaty w II Rzeczypospolitej;
	2) charakteryzuje przejawy kultury masowej w Polsce międzywojennej.
XLV. Świat na drodze do II wojny światowej. Zdający:	
1) przedstawia ideologiczne, polityczne i gospodarcze przyczyny wybuchu II wojny światowej;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:
2) wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec na rozbijanie systemu wersalskiego;	1) charakteryzuje proces marginalizowania Ligi Narodów przez państwa niedemokratyczne;
3) charakteryzuje politykę <i>appeasementu</i> ;	2) charakteryzuje i ocenia ekspansję Włoch oraz wojnę domową w Hiszpanii i jej uwarunkowania.
4) wyjaśnia genezę paktu Ribbentrop-Mołotow i przedstawia jego postanowienia.	
XLVI. Wojna obronna Polski w 1939 roku. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Zdający:	
1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;	spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:
2) wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRG;	1) porównuje potencjał walczących stron;
3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa	2) przedstawia polską strategię obrony i rozmieszczenie wojsk;

<p>obrońców, w tym: Westerplatte, Poczty Polskiej, Mokrej, Wizny, bitwy nad Bzurą, Warszawy, Kocka i zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, w tym w: Wieluniu, Bydgoszczy, Katowicach, Grodnie;</p> <p>4) przedstawia podział ziem polskich między okupantów; wskazuje przykłady współpracy między nimi;</p> <p>5) wyjaśnia znaczenie powołania polskich władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie;</p> <p>6) wyjaśnia przyczyny przegranej przez Polskę wojny obronnej.</p>	<p>3) charakteryzuje materialne i demograficzne skutki przegranej wojny obronnej;</p> <p>4) przedstawia i ocenia zachowania aliantów wobec agresji hitlerowskich Niemiec.</p>
<p>XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Zdający:</p>	
<p>1) omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939–1941;</p> <p>2) charakteryzuje etapy agresji i aneksji obu totalitarnych mocarstw;</p> <p>3) sytuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);</p> <p>4) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy;</p> <p>5) wyjaśnia przyczyny klęski państw Osi;</p> <p>6) opisuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki (Teheran, Jałta, Poczdam) i przedstawia ich ustalenia.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje przebieg działań wojennych na Dalekim Wschodzie i na innych frontach II wojny światowej;</p> <p>2) omawia narodziny i działalność Wielkiej Koalicji;</p> <p>3) charakteryzuje polityczne, gospodarczo-społeczne oraz kulturowe skutki II wojny światowej.</p>
<p>XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Zdający:</p>	
<p>1) przedstawia prawno-ustrojowe regulacje okupacyjnych władz, dotyczące terytorium państwa polskiego i zamieszkującej tam ludności;</p> <p>2) przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce;</p> <p>3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz,</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia rolę okupantów w zaognianiu trudnych relacji polsko-litewskich i polsko-ukraińskich;</p> <p>2) porównuje i ocenia założenia i metody polityki III Rzeszy i Związku Sowieckiego w okupowanej Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem eksterminacji inteligencji i duchowieństwa.</p>

<p>Palmiry, Piaśnica, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);</p> <p>4) porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady; omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności oraz jej planowanego wyniszczenia;</p> <p>5) wyjaśnia przyczyny i rozmiary konfliktu polsko-ukraińskiego, w tym ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej;</p> <p>6) charakteryzuje postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów oraz wymienia przykłady heroizmu Polaków, w tym: Witolda Pileckiego, Maksymiliana Marii Kolbego.</p>	
<p>XLIX. Niemiecka polityka eksterminacji. Zdający:</p>	
<p>1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych, prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie;</p> <p>2) charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, zagłada);</p> <p>3) rozpoznaje główne miejsca eksterminacji Żydów polskich i europejskich oraz innych grup etnicznych i społecznych na terenie Polski i Europy Środkowo-Wschodniej (w tym: Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibór, Babi Jar).</p> <p>4) opisuje postawy ludności żydowskiej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem powstania w getcie warszawskim;</p> <p>5) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem „sprawiedliwych”, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia religijne, kulturowe i polityczne korzenie rasizmu i antysemityzmu;</p> <p>2) przedstawia rasistowską i antysemicką politykę Niemiec hitlerowskich przed II wojną światową;</p> <p>3) przedstawia i omawia działania rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec tragedii Zagłady, z uwzględnieniem misji Jana Karskiego i roli „Żegoty”.</p>

L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) omawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie; 2) ocenia znaczenie układu Sikorski-Majski dla obywateli polskich, znajdujących się pod okupacją sowiecką; 3) przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej, w tym: bitwę o Narvik, bitwę o Anglię, bitwę pod Tobrukiem, bitwę o Monte Cassino, bitwę pod Falaise, bitwę o Arnhem, bitwę o Kołobrzeg, bitwę o Brede; 4) analizuje politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej; 5) charakteryzuje organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego; 6) charakteryzuje polityczną i militarną działalność Armii Krajowej oraz Narodowych Sił Zbrojnych i Batalionów Chłopskich; wskazuje różne formy oporu wobec okupantów; 7) wyjaśnia uwarunkowania akcji „Burza”; 8) charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, następstwa powstania, postawę aliantów i Związku Sowieckiego). 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocenia rolę wielkich postaci polskiej polityki z okresu II wojny światowej, w tym: Władysława Sikorskiego, Stefana Grota-Roweckiego, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego, Leopolda Okulickiego; 2) opisuje położenie rządu Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej; 3) charakteryzuje losy armii gen. Władysława Andersa; 4) sytuuje w czasie i przestrzeni działania polskich formacji wojskowych na różnych frontach II wojny światowej; 5) opisuje walki na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej, w tym: o Lwów, o Wilno.
LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Zdający:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej; 2) charakteryzuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata; 3) wyjaśnia cele i strukturę Organizacji Narodów Zjednoczonych i charakteryzuje rolę tej organizacji w powojennym świecie; 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje skutki II wojny światowej, w tym problem osądzenia ludobójstwa (sąd w Norymberdze), użycia broni atomowej, współistnienia państw demokratycznych z państwami totalitarnymi;

<p>4) opisuje przyczyny rozpadu koalicji antyhitlerowskiej i wyjaśnia genezę zimnej wojny (z uwzględnieniem wojny w Korei);</p> <p>5) charakteryzuje powojenny problem niemiecki;</p> <p>6) omawia proces sowytyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej;</p> <p>7) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe;</p> <p>8) charakteryzuje zmiany w ZSRS po śmierci Stalina; opisuje wydarzenia w NRD w 1953 roku i na Węgrzech w 1956 roku i Czechosłowacji w 1968 roku.</p>	<p>2) wyjaśnia okoliczności utworzenia państwa Izrael i genezę konfliktu arabsko-izraelskiego;</p> <p>3) omawia przemiany w Chinach po II wojnie światowej; charakteryzuje system maoistowski.</p>
<p>LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Zdający:</p>	
<p>1) wyjaśnia genezę procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki konfliktów zimnowojennych, w tym wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego oraz wojny w Afganistanie;</p> <p>3) wyjaśnia charakter konfliktów na Bliskim Wschodzie, ze szczególnym uwzględnieniem konfliktu arabsko-izraelskiego;</p> <p>4) charakteryzuje genezę i etapy integracji europejskiej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) omawia przemiany w Chinach po śmierci Mao Zedonga;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i uwarunkowania rozwoju terroryzmu w Europie i na świecie.</p>
<p>LIII. Przemiany cywilizacyjne na świecie. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie najważniejszych przemian naukowo-technicznych na świecie po II wojnie światowej;</p> <p>2) analizuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej;</p> <p>3) charakteryzuje zjawisko „rewolucji obyczajowej” i ruchów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń 1968 roku;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) dostrzega problem biedy we współczesnym świecie, ze szczególnym uwzględnieniem państw Południa;</p> <p>2) charakteryzuje najważniejsze współczesne zagrożenia cywilizacyjne;</p> <p>3) wyjaśnia rolę religii we współczesnym świecie, w tym znaczenie Soboru</p>

<p>4) opisuje rozwój nowych środków komunikacji społecznej i ocenia ich znaczenie.</p>	<p>Watykańskiego II dla działalności Kościoła katolickiego w świecie i idei ekumenizmu; 4) charakteryzuje rolę kultury masowej i sportu we współczesnym świecie.</p>
<p>LIV. Świat na przełomie tysiącleci. Zdający:</p>	
<p>1) charakteryzuje proces rozpadu ZSRS i określa jego następstwa; 2) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991; 3) opisuje konflikty na terenie byłej Jugosławii oraz wojny czeczeńskie; 4) charakteryzuje kontynuację procesu integracji w Europie i przedstawia główne etapy rozwoju Unii Europejskiej.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto: 1) wyjaśnia przyczyny rosnącego znaczenia Chin w świecie współczesnym; 2) charakteryzuje nowe zagrożenia dla ładu międzynarodowego.</p>
<p>LV. Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce (1944–1948). Zdający:</p>	
<p>1) opisuje straty demograficzne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej; 2) porównuje obszar państwa polskiego przed i po II wojnie światowej; 3) charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów; 4) omawia działalność opozycji legalnej oraz podziemia antykomunistycznego, w tym: Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ), Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (WiN), Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW); 5) charakteryzuje losy żołnierzy wyklętych/niezlomnych, 6) opisuje represje sowieckiego i polskiego aparatu bezpieczeństwa (w tym oblawa augustowska); 7) charakteryzuje okres odbudowy oraz ocenia projekt reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu i handlu.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto omawia sytuację polskiej emigracji politycznej i działalność rządu Rzeczypospolitej na uchodźstwie.</p>
<p>LVI. Stalinizm w Polsce i jego erozja. Zdający:</p>	

<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia proces sowietyzacji kraju na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej; 2) omawia i ocenia skutki terroru stalinowskiego w Polsce; 3) wyjaśnia przyczyny i następstwa poznańskiego czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 roku; 4) opisuje formy i skutki prześladowania Kościoła katolickiego. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia założenia propagandy komunistycznej i charakteryzuje cechy sztuki socrealizmu; 2) wyjaśnia rolę radia „Wolna Europa” wobec propagandy komunistycznej; 3) charakteryzuje przejawy odwilży popaździernikowej.
<p>LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje system władzy w latach 60. i 70. w PRL i stopień uzależnienia od ZSRS; opisuje proces industrializacji i funkcjonowanie gospodarki planowej; 2) wyjaśnia genezę i następstwa kryzysów społecznych w latach 1968, 1970 i 1976; 3) wyjaśnia społeczno-polityczną rolę Kościoła katolickiego; 4) charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej w latach 1976–1980; 5) ocenia rolę papieża Jana Pawła II i jego wpływ na przemiany w Polsce i krajach sąsiednich; 6) wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków w 1980 roku; 7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie. 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje postawy społeczne od negacji i oporu po przystosowanie i współpracę; 2) wyjaśnia znaczenie obchodów milenijnych w roku 1966, z uwzględnieniem roli prymasa Stefana Wyszyńskiego; 3) rozpoznaje najważniejsze postacie „Solidarności” (z perspektywy ogólnopolskiej); 4) charakteryzuje osiągnięcia polskich twórców kultury, ludzi nauki i sportowców w latach 60. i 70.
<p>LVIII. Dekada 1981–1989. Zdający:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego specyfikę oraz społeczne, gospodarcze i polityczne skutki; 2) charakteryzuje postawy Polaków wobec stanu wojennego, przedstawia formy oporu społecznego oraz ocenia 	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocenia międzynarodową reakcję na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce; 2) opisuje i ocenia politykę władz PRL względem Kościoła w latach 80.;

<p>rolę ks. Jerzego Popiełuszki i okoliczności jego śmierci;</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia okrągłego stołu opisuje i ocenia jego skutki;</p> <p>4) rozpoznaje największe powojenne polskie osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki, z uwzględnieniem twórczości emigracyjnej.</p>	<p>3) opisuje wpływ Kościoła katolickiego na ruch społeczny Polaków;</p> <p>4) charakteryzuje realia życia codziennego w PRL lat 80.</p>
<p>LIX. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI wieku. Zdający:</p>	
<p>1) przedstawia proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskiwania suwerenności przez Polskę;</p> <p>2) opisuje kluczowe przemiany ustrojowe w latach 1989–1997, wyjaśnia ich międzynarodowe uwarunkowania;</p> <p>3) wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji;</p> <p>4) ocenia proces transformacji ustrojowej i gospodarczej;</p> <p>5) charakteryzuje i ocenia polską politykę zagraniczną (w tym przystąpienie Polski do NATO i do Unii Europejskiej).</p>	<p>spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne, gospodarcze i kulturowe lat 90.;</p> <p>2) charakteryzuje polityczne spory o kształt wolnej Polski;</p> <p>3) ocenia społeczne koszty transformacji.</p>

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII MUZYKI

POZIOM ROZSZERZONY

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Muzyka w ujęciu historycznym – periodyzacja, język, właściwości i charakterystyka.
  1. Poznanie muzyki w ujęciu historycznym od starożytności przez średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm do muzyki XX wieku i współczesności.
  2. Postrzeganie muzyki w kontekście kultury poszczególnych epok, kształtujących ją zjawisk społecznych i wydarzeń historycznych oraz powiązanej z nimi estetyki.
- II. Analiza i interpretacja dzieł muzycznych.